

Nr 71.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning angående postverkets ansvarighet för försändelser och medel, som mottagits till postbefordran; given Stockholms slott den 19 januari 1934.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning angående postverkets ansvarighet för försändelser och medel, som mottagits till postbefordran.

GUSTAF.

Henning Leo.

Förslag
till
Förordning

angående postverkets ansvarighet för försändelser och medel, som
mottagits till postbefordran.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

1 mom. I den omfattning, som i denna förordning sägs, är postverket ansvarigt för assurerade och rekommenderade försändelser, oassurerade paket, postförskotts försändelser och inkasseringshandlingar samt för postanvisnings-, postgiro-, postförskotts- och inkasseringsmedel.

Ansvarigheten gäller så länge försändelse, handling eller medel stå under postverkets vård.

2 mom. Postverket är fritaget från allt ansvar,

när förlust eller skada förorsakats genom avsändarens fel eller försumelse eller är en följd av försändelsens egen beskaffenhet,

när fråga är om vara, vilkens befordran med post är förbjuden,

när försändelse, som jämlikt därå befintlig anteckning varit avsedd att befordras under assurans eller rekommendation eller såsom postförskott, avlämnats till postbefordran i annan ordning än som för försändelse av ifrågavarande slag är föreskriven och på grund därav icke blivit behandlad i överensstämmelse med nämnda anteckning, samt

när ersättningsanspråk icke framställts inom därför stadgad tid.

3 mom. Postverket ansvarar icke för indirekt skada eller för utebliven vinst.

Med nedan i detta moment angivna undantag ansvarar postverket icke heller för förlust eller skada, som förorsakats av försening.

Har skada å assurerad eller rekommenderad försändelse eller å oassererat paket uppenbarligen förorsakats av försändelsens försening under postbehandlingen, må generalpoststyrelsen, när sådant prövas vara av förhållandena påkallat, tillerkänna avsändaren ersättning för skadan enligt de i denna förordning stadgade grunder.

Likaledes må generalpoststyrelsen, efter prövning i varje särskilt fall, tillerkänna avsändare av assurerad eller rekommenderad försändelse, oassererat paket, postanvisnings- eller postgiromedel ersättning för särskilda kostnader, som förorsakats av avsändaren genom försändelsens eller medlens försening under postbehandlingen. Sådan ersättning må dock icke i något fall överstiga 50 kronor eller det lägre belopp, som skulle hava tillkommit avsändaren, därest försändelsen gått förlorad eller medlen icke blivit behörigen redovisade.

4 mom. I fråga om de inskränkningar i postverkets ansvarighet, som gälla vid krig eller krigsfara, är särskilt stadgat.

5 mom. I denna förordning meddelade bestämmelser gälla inrikes försändelser. För postverkets ansvarighet i postutväxlingen med utlandet gäller vad därom är stadgat i vederbörande avtal med främmande länder.

2 §.

Har assurerad försändelse gått förlorad eller har dess innehåll helt eller delvis förkommit eller skadats, är avsändaren berättigad till en ersättning, motsvarande verkliga värdet av förlusten eller skadan. I saknad av utredning om försändelsens värde skall detta anses hava utgjort det å försändelsen angivna assuransbeloppet. Ersättningen må dock icke i något fall överstiga sistnämnda belopp.

Assuransbeloppet får icke vara angivet högre än verkliga värdet av försändelsens innehåll.

Om assurerad försändelse gått förlorad eller dess innehåll helt och hållet förkommit eller förstörts och i anledning härav ersättning utbetalas till avsändaren, är denne dessutom berättigad att återfå erlagda befordringsavgifter.

3 §.

Avsändare av rekommenderad försändelse, som gått förlorad, är berättigad till en ersättning av 36 kronor.

Har innehållet i rekommenderat brev skadats, är avsändaren berättigad till en ersättning, motsvarande verkliga värdet av skadan. I saknad av utredning om innehållets värde skall detta anses hava utgjort 36 kronor. Ersättningen må icke i något fall överstiga nämnda belopp.

Efter samma grunder utgår ersättning, om innehållet i sådant rekommenderat brev, som varit förseglat i enlighet med de för assureerade brev gällande föreskrifter, helt eller delvis förkommit.

4 §.

Har oassurerat paket gått förlorat eller har dess innehåll helt eller delvis förkommit eller skadats, är avsändaren berättigad till en ersättning, motsvarande verkliga värdet av förlusten eller skadan. Ersättningen må dock icke för något paket överstiga 100 kronor.

Om oassurerat paket gått förlorat eller dess innehåll helt och hållet förkommit eller förstörts och i anledning härav ersättning utbetalas till avsändaren, är denne dessutom berättigad att återfå erlagda befordringsavgifter.

5 §.

Har postförskotts försändelse utlämnats utan postförskottsbeloppets utkrävande eller mot utkrävande av lägre belopp än det å försändelsen angivna, är avsändaren berättigad till en ersättning, motsvarande postförskottsbeloppet eller den del därav, som icke utkrävts.

6 §.

1 mom. För assurerad eller rekommenderad försändelse, innehållande inkasseringshandlingar, ansvarar postverket såsom för assurerad eller rekommenderad försändelse i allmänhet.

2 mom. Går inkasseringshandling förlorad, sedan det kuvert, i vilken den varit innesluten, öppnats, är avsändaren berättigad till en ersättning, motsvarande den lidna skadan. Ersättningen må dock icke utgå med högre belopp än som kunnat utgå för den försändelse, vari handlingen varit innesluten.

3 mom. Om inkasseringshandling utlämnats utan inkassering av beloppet eller mot inkasserande av ett lägre belopp än det, varå handlingen lyder, är avsändaren berättigad till en ersättning, motsvarande inkassabeloppet eller den del därav, som icke inkasserats.

7 §.

För inbetalade postanvisnings-, postgiro-, postförskotts- och inkasseringsmedel är postverket ansvarigt, intill dess medlen i vederbörlig ordning utkvitterats eller uppförts å postgirokonto.

8 §.

1 mom. Anspråk på ersättning, som enligt denna förordning kan utgå för förkommen försändelse eller inkasseringshandling eller på grund därav att postförskottsförsändelse eller inkasseringshandling utlämnats utan utkrävande av det å försändelsen eller handlingen angivna beloppet eller mot utkrävande av lägre belopp än sålunda angivits, skall skriftligen anmälas hos generalpoststyrelsen inom ett år, räknat från den dag, då försändelsen eller handlingen avlämnats till postbefordran.

2 mom. Om innehållet i assurerad eller rekommenderad försändelse eller oassurerat paket helt eller delvis förkommit eller skadats, skall ersättningsanspråk skriftligen anmälas hos generalpoststyrelsen inom sextio dagar, räknade från den dag försändelsen kommit adressaten tillhanda eller erbjudits honom till uttagande.

3 mom. Anspråk på ersättning för medel, som icke blivit av postverket i behörig ordning redovisade, skall skriftligen anmälas till generalpoststyrelsen,

när fråga är om postanvisnings-, postförskotts- eller inkasseringsmedel, före utgången av kalenderåret näst efter det, under vilket inbetalningen till postverket skett, och,

när fråga är om postgiromedel, före utgången av tredje kalenderåret näst efter det, under vilket inbetalningen skett eller uppdrag om girering eller kontant utbetalning bokförts å postgirokonto.

I särskilda fall må emellertid generalpoststyrelsen, med avseende å förekommande omständigheter, medgiva ersättningens utbetalande, ehuru anspråket framställtts senare.

4 mom. Vid anmälan om ersättningsanspråk böra i förekommande fall företes inlämningsbevis samt de intyg eller handlingar i övrigt, som kunna åberopas för bestyrkande av förlusten eller skadan.

9 §.

Om vid prövning av ersättningsanspråk rörande assurerad eller rekommenderad försändelse eller oassurerat paket tvekan uppstår om rätta värdet av föremål, som varit inneslutet i försändelsen, skall detta värde bestämmas på sätt är föreskrivet i gällande lag om skiljemän.

10 §.

1 mom. Finner generalpoststyrelsen ett i föreskriven ordning anmält ersättningsanspråk vara behörigen styrkt, utbetalas genast ersättningen av postmedlen.

Därest generalpoststyrelsen finner ersättningsanspråk icke vara ostridigt, skall sökanden hänvisas att inom nittio dagar efter bevisligen erhållen del av beslutet vid vederbörlig domstol i laga ordning anhängiggöra sin talan, vid äventyr att i annat fall all rätt till vidare talan mot postverket anses försutten.

2 mom. När ersättning för förkomna medel eller föremål av postmedlen utbetalas till en försändelses avsändare, skall dennes rätt till det förkomna i motsvarande mån överlätas på postverket.

3 mom. Har assurerad eller rekommenderad försändelse eller oassurerat paket postbefordrats utan postavgifternas erläggande i förväg, skall beloppet av dessa avgifter, i den mån icke avsändaren enligt bestämmelse i denna förordning äger återbekomma befodringsavgifterna, frånräknas det ersättningsbelopp, som i förekommande fall tillerkännes avsändaren.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1934, vid vilken tid förordningen den 12 november 1872 (nr 72 sid. 3) angående postverkets ansvarighet för försändelser, som till postbefordran avlämnats, och övriga i ämnet meddelade bestämmelser skola upphöra att gälla; dock skall bestämmelsen i 8 § 3 mom., första stycket, i fråga om postgiromedel icke äga tillämpning beträffande inbetalning, girering eller utbetalning, som verkstälts före den 1 januari 1932.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 19 januari 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN.

Departementschefen, statsrådet Leo anför:

I skrivelse den 17 juni 1932 har generalpoststyrelsen framlagt förslag till nya bestämmelser rörande postverkets ansvarighet för försändelser och medel, som mottagits till postbefordran.

Då jag nu har att anmäla detta ärende, torde jag till en början få lämna en kortfattad översikt över gällande bestämmelser i ämnet och deras tillkomst.

1872 års förordning angående postverkets ansvarighet för postförsändelser.

År 1869 avgav generalpoststyrelsen förslag till allmän poststadga, avsedd att fullständigt reglera förhållandet mellan postverket och allmänheten samt innefattande icke blott ett sammanförande av redan gällande föreskrifter i ämnet utan även vissa ändringar i och tillägg till desamma.

Vid anmälan den 31 mars 1870 inför Kungl. Maj:t av detta ärende fann chefen för finansdepartementet, på vilkens föredragning ärendet ankom, några av de föreslagna nya eller ändrade bestämmelserna vara av beskaffenhet att böra underställas riksdagens prövning. För att avhjälpa påtalade brister i dåvarande bestämmelser och för att tillika bringa lagstiftningen i ämnet i överensstämmelse med de grundsatser, som i de flesta andra länder blivit under en lång följd av år med fördel tillämpade och till en del redan gällde för Sverige i den internationella postutväxlingen, föreslogos sålunda i en nämnda dag avlåten proposition, nr 32, vissa ändrade bestämmelser rörande postverkets ansvarighet för det fall, att försändelser av följande slag förkommit under postbefordran, nämligen rekommenderade brev, assurerade brev och paket samt oassurerade paket. Detta förslag blev av riksdagen bifallet (skrivelse nr 57).

I förordning den 12 november 1872 (nr 72 sid. 3) angående postverkets ansvarighet för försändelser, som till postbefordran avlämnats, sammanfördes såväl berörda, av riksdagen antagna bestämmelser som de övriga föreskrifter i ämnet, vilka ansågos erforderliga.

De av riksdagen antagna föreskrifterna återfinnas i §§ 7—9 och äro av följande innehåll:

Går rekommenderat brev förlorat medan ännu postverkets ansvarighet därför fortfar, utbetalas av postmedlen till avsändaren, emot rekommendationsbevisets återställande, 50 riksdaler (§ 8 mom. 1).

Går assurerat brev förlorat medan ännu postverkets ansvarighet därför fortfar, utbetalas av postmedlen till avsändaren mot assurancesbevisets återställande ett det angivna värdet motsvarande ersättningsbelopp, så framt ej utrönas kan, att detta värde överstiger det verkliga värdet av de i brevet inneslutna penningar eller andra värdesaker, i vilket fall ersättningen utgår efter sistnämnda värde (§ 7 mom. 1).

Beträffande postverkets ansvarighet för assurerat paket gäller vad om assurerat brev är stadgat (§ 9 mom. 1).

Går oassurerat paket förlorat, innan detsamma blivit till adressaten utlämnat, äger avsändaren att i ersättning av postmedlen erhålla, om paketets vikt uppgår till högst 2 skålpund, 2 riksdaler och, om vikten utgör mer än 2 skålpund, 4 riksdaler med tillägg därtill av 1 riksdaler för varje skålpund, varmed vikten överstiger 4 skålpund (§ 9 mom. 2).

Till dessa huvudbestämmelser rörande postverkets ansvarighet beträffande vissa förkomna försändelser anknäta sig föreskrifter rörande ansvarigheten i fråga om rekommenderade brev samt assurerade brev och paket, som framkommit med rubbad försegling eller med omslaget så skadat, att någon del av innehållet kunnat därur uttagas (§ 7 mom. 2, § 8 mom. 2 och § 9 mom. 1), beträffande vid framkomsten oskadade assurerade försändelser, vilkas innehåll av penningar eller värdepapper till större eller mindre del saknats (§ 7 mom. 3 och § 9 mom. 1) samt i fråga om skadat oassurerat paket (§ 9 mom. 3). Vidare lämnas stadgande, att postverket i andra fall än i författningen sålunda angivits icke är ansvarigt för till postbefordran avlämnad försändelse, där ej på grund av förbehåll om postförskott eller annat särskilt avtal sådan ansvarighet åligger verket (§ 10), ävensom bestämmelser rörande tiden för ersättningsanspråks framställande (§ 11), värdering av innehållet i förkommen eller skadad försändelse (värdering av tre gode män; § 12), utbetalning av ersättning i anledning av ostridigt ersättningsanspråk (§ 13 mom. 1), hänvisande av ej ostridigt ersättningsanspråk till domstol (§ 13 mom. 2), postverkets övertagande av rätten till det ersatta (§ 14), postverkets ansvarighet för försändelser till utlandet (§ 15), postverkets regressrätt hos den vållande (§ 16) samt rätt för skadelidande, som icke är berättigad till ersättning av postverket eller som försuttit sin rätt härutinnan, att vid domstol anhängiggöra talan mot vållande postfunktionär (§ 17).

Dessutom innehåller 1872 års förordning föreskrifter om avgifter för rekommenderade och assurerade försändelser (§ 1 och § 9 mom. 1) samt vissa bestämmelser av expeditionsföreskrifts natur (§§ 2—6), nämligen om förfarandet, när det angivna värdet å assurerad försändelse misstänkes vara högre än det verkliga (§ 2), om inlämningsbevis för rekommenderad eller assurerad försändelse (§ 3), om intyg rörande innehållet i avgående assurerad försändelse (§ 4), om assurerade och rekommenderade försändelsers utlämnande endast mot kvitto (§ 5) samt om intyg rörande innehållet i ankommen assurerad eller rekommenderad försändelse (§ 6).

Ändringar i och tillägg till bestämmelserna i 1872 års förordning.

De sålunda i 1872 års förordning meddelade bestämmelserna om postverkets ansvarighet för försändelser, som avlämnats till postbefordran, hava

vid skilda tillfällen i enlighet med riksdagens efter förslag av Kungl. Maj:it meddelade beslut dels ändrats och dels fullständiggats, såsom av följande redogörelse närmare framgår.

Genom kungörelse den 16 april 1880 (nr 13 sid. 1) utbyttes i bestämmelserna rörande ersättningsskyldigheten för oassurerade paket viktsatserna i skålpund mot viktsatser i gram sålunda, att ett skålpund skulle motsvaras av 500 gram o. s. v.

Genom kungörelse den 26 maj 1882 (nr 26 sid. 1; proposition nr 35 och riksdagens skrivelse nr 44 år 1882) utsträcktes bestämmelsen om postverkets ansvarighet för förkommen assurerad försändelse till att under vissa förutsättningar omfatta jämväl *skadad* assurerad försändelse. Vidare stadgades beträffande postförskotts-försändelse, att för dylik försändelse i allmänhet, vilken gått förlorad medan densamma befann sig under postverkets vård, skulle till avsändaren utbetalas ersättning av postmedlen till det belopp, varå postförskottet lydde, samt att, då postförskott meddelats å assurerad försändelse och, under det denna befann sig under postverkets vård, antingen innehållet i dess helhet eller till någon del gått förlorat eller försändelsen blivit skadad, ersättning skulle till avsändaren utgå med det belopp, vartill assuranzen berättigade, utan att tillika gottgjordes det belopp, varå postförskottet lydde. Slutligen stadgades förbud mot postbefordran av assurerad försändelse, å vilken värdet angivits lägre än det rätteligen utgjorde.

Genom kungörelse den 10 mars 1905 (nr 16 sid. 2; proposition nr 15 och riksdagens skrivelse nr 4 år 1905) nedsattes postverkets ersättningsskyldighet för förkomna eller skadade inrikes rekommenderade försändelser från 50 kronor till samma belopp, som gällde i den internationella postutväxlingen, eller 36 kronor. Vidare stadgades, med upphävande av 1882 års stadganden om ersättning av postmedlen för inrikes postförskotts-försändelse, som gått förlorad, medan densamma befunnit sig under postverkets vård, att för dylik ersättnings utbetalande skulle tillämpas enahanda grunder, som om försändelsen icke varit belagd med postförskott. Detta innebar, att för postförskotts-försändelse ersättning ej längre skulle utgå med postförskottets belopp, utan att för oassurerat postförskottspaket skulle utgå ersättning såsom för oassurerat, med postförskott icke belagt paket och för oassurerat eller orekommenderat postförskottsbrev ingen ersättning.

Genom brev den 5 juni 1909 (proposition nr 163 och riksdagens skrivelse nr 107 år 1909) har i samband med beslut om anordnande av inkasseringsrörelse vid postverket stadgats, att därest fordringshandling, som för inkassering genom postverkets försorg avlämnats till postbehandling i rekommenderat eller assurerat brev, går förlorad, innan postverket avgivit redovisning för inkasseringsuppdraget, avsändaren av dylik försändelse skall äga åtnjuta gottgörelse efter enahanda grunder, som gälla beträffande avsändares rätt till ersättning för rekommenderat eller assurerat brev, som förkommit, medan detsamma varit i postverkets vård.

Slutligen hava genom brev den 19 april 1918 (sv. förf.-saml. nr 257; proposition nr 44 till 1918 års lagtima riksdag; riksdagens skrivelse nr 37) följande ändringar och tillägg gjorts:

1) Bestämmelserna i 1882 års kungörelse rörande förbud mot postbefordran av assurerad försändelse, å vilken värdet angivits lägre än det rätteligen utgör, hava upphävts.

2) I syfte att bringa övriga gällande bestämmelser rörande postverkets ansvarighet för assurerade försändelser i nära överensstämmelse med motsvarande stadgande i den internationella postutväxlingen har föreskrivits följande:

Om assurerat brev gått förlorat, helt eller delvis berövats sitt innehåll eller på annat sätt skadats, medan försändelsen stått under postverkets vård, skall avsändaren vara berättigad till ett skadestånd, motsvarande verkliga värdet av förlusten, tillgreppet eller skadan, så framt ej dessa förorsakats genom avsändarens fel eller försumlighet eller äro en följd av försändelsens egen beskaffenhet, dock att i saknad av utredning om värdet av försändelsen detta må anses hava utgjort det därå vid postbefordringen angivna värdet och att skadeståndet icke i något fall må överstiga beloppet av sistnämnda värde. Om försändelsen gått förlorat och skadestånd utbetalas till avsändaren, skall denne dessutom vara berättigad att återbekomma befodringsavgifterna, varemot assurancesavgiften behålles av postverket.

Vad sålunda stadgats beträffande postverkets ansvarighet för assurerat brev skall även gälla i fråga om assurerat paket, varjämte beträffande assurerat paket, för vilket skadestånd utbetalas, avsändaren skall vara berättigad att återbekomma befodringsavgifterna även i det fall, att paketets innehåll helt och hållet förstörts.

3) Beträffande ansvarigheten för rekommenderat brev har stadgats följande:

Om rekommenderat brev, som varit förseglat i enlighet med de för assurerade brev gällande föreskrifter, helt eller delvis berövats sitt innehåll eller på annat sätt skadats, medan försändelsen stått under postverkets vård, skall avsändaren vara berättigad till ett skadestånd, motsvarande verkliga värdet av tillgreppet eller skadan, så framt ej dessa förorsakats genom avsändarens fel eller försumlighet eller äro en följd av försändelsens egen beskaffenhet, dock att i saknad av utredning om värdet av försändelsen detta må anses hava utgjort 36 kronor samt att skadeståndet icke i något fall må överstiga nämnda belopp.

Generalpoststyrelsen har bemyndigats att — utan hinder av dittills gällande föreskrifter om skyldighet för avsändare av assurerad eller rekommenderad försändelse att, för utbekommande av skadestånd av postmedlen för dylik försändelse, återställa assurances- eller rekommendationsbeviset — härutinnan meddela de föreskrifter, som kunna anses nödiga.

4) I fråga om ansvarigheten för oassurerat paket innebära de nya föreskrifterna en övergång från ersättning endast efter vikt till ersättning efter försändelsens verkliga värde, dock med begränsning till olika maximibelopp allt efter försändelsens vikt. Bestämmelsen, som härigenom bragts i närmare överensstämmelse med motsvarande bestämmelse för den internationella postutväxlingen, har följande lydelse:

Om oassurerat paket gått förlorat, helt eller delvis berövats sitt innehåll eller på annat sätt skadats, medan försändelsen stått under postverkets vård, skall avsändaren vara berättigad till ett skadestånd, motsvarande verkliga värdet av förlusten, tillgreppet eller skadan, så framt ej dessa förorsakats genom avsändarens fel eller försumlighet eller äro en följd av försändelsens egen beskaffenhet, dock att skadeståndet icke må överstiga 20 kronor för paket, utom beträffande paket med högre vikt än 5 kilogram, för vilket skadeståndet må kunna utgå intill belopp, motsvarande 4 kronor för varje kilogram eller del av kilogram av paketets vikt. Om paketet gått förlorat eller dess innehåll helt och hållet förstörts samt skadestånd utbetalas till avsändaren, skall denne dessutom vara berättigad att återbekomma befodringsavgifterna.

5) En ny bestämmelse har införts beträffande postverkets ansvarighet för förlust eller skada till följd av försändelsens försenade ankomst, så lydande:

Om skada å assurerad försändelse, rekommenderat brev eller oassurerat paket uppenbarligen förorsakats av försening i postbefordringen och denna

försening vållats genom fel eller försummelse från postfunktionärs sida, må generalpoststyrelsen, när sådant prövas vara av förhållandena påkallat, tillerkänna avsändare skadestånd enligt allmänt gällande grunder.

6) Bestämmelsen om värdering av innehållet i vissa försändelser genom tre gode män har ändrats så, att värdet av innehållet i assurerad försändelse, rekommenderat brev eller oassurerat paket i fall av tvekan skall bestämmas på sätt föreskrives i gällande lag om skiljemän.

Utöver vad sålunda angivits hava i hithörande bestämmelser jämväl i vissa andra avseenden än de nu omförmälda vidtagits smärre ändringar genom av Kungl. Maj:tt meddelade beslut. I den mån så erfordras torde få erinras härom vid behandlingen i det följande av de särskilda bestämmelserna.

Föreliggande förslag till nya bestämmelser om postverkets ansvarighet för försändelser och medel.

Allmän motivering.

I förevarande skrivelse den 17 juni 1932 erinrar *generalpoststyrelsen* till en början, att bestämmelserna i 1872 års förordning tid efter annan ändrats genom av Kungl. Maj:tt utfärdade kungörelser och brev men att något omtryck av förordningen eller delar därav med anledning av ändringarna däremot icke vidtagits. Då det emellertid måste anses önskvärt, att de vid skilda tillfällen meddelade bestämmelserna i ämnet sammanfördes, samt styrelsen dessutom vore av den meningen, att vissa av dessa bestämmelser borde ändras, har styrelsen ansett lämpligt att framlägga ett förslag till ny författning angående postverkets ansvarighet för försändelser och medel, som mottagits till postbehandling. Styrelsen meddelar vidare, att i förslaget inarbetats allenast sådana bestämmelser, som direkt beröra ansvarigheten, medan däremot icke medtagits bestämmelsen i § 1 av 1872 års förordning om avgifter för assurances och rekommendation m. m., rörande vilka avgifter numera stadgas i kungörelsen den 29 maj 1925 (nr 149) rörande postavgifterna, med däri gjorda ändringar, vidare icke bestämmelserna i §§ 2—6 i nämnda förordning, vilka huvudsakligen äro att anse såsom expeditionsföreskrifter, och slutligen ej heller föreskrifterna i §§ 16 och 17, då för de i dessa författningsrum berörda förhållandena några särföreskrifter icke ansetts erforderliga utan allmänna rättsprinciper synts böra gälla.

Generalpoststyrelsen har i detta sammanhang såsom sin mening framhållit, att ifrågasvarande bestämmelser om postverkets ansvarighet borde kunna utfärdas utan att ärendet underställdes riksdagens prövning. Skulle däremot hittills tillämpad praxis alltjämt följas, ansåge styrelsen förslaget böra hänskjutas till riksdagens prövning endast i vad det avsåge ändring i nuvarande bestämmelse om ersättning för oassurerat paket samt, måhända, införande av nytt stadgande om ersättning för extra kostnader på grund av försening under postbehandling.

Statskontoret har avgivit utlåtande i ärendet den 15 september 1932 samt därvid icke funnit anledning till erinran annat än beträffande viss del av förslagets 6 §.

Såsom den lämnade redogörelsen visar, hava stadgandena i 1872 års ännu gällande förordning om postverkets ansvarighet för till postbefordran mottagna försändelser vid upprepade tillfällen blivit väsentligt ändrade eller ökade genom bestämmelser, meddelade i särskilda kungörelser och brev. Lika med generalpoststyrelsen finner jag önskvärt, att bestämmelserna å ifrågavarande område sammanföras i en särskild författning. Det förslag, som generalpoststyrelsen i sådant syfte nu framlagt, innefattar dessutom ändringar i en del av de nu gällande bestämmelserna ävensom vissa nya bestämmelser, varemot sådana föreskrifter i 1872 års förordning, vilka icke direkt hänföra sig till ifrågavarande ansvarsskyldighet, icke ansetts böra inflyta i den nya förordningen. Då det av styrelsen sålunda framlagda förslaget synes i och för sig lämpligt och därjämte innebär vissa förändringar till fördel för allmänheten, vilka synas befogade, har jag funnit mig kunna endast med några smärre jämkningar tillstyrka förslaget i fråga.

Ifrågavarande författningsförslag synes vara av beskaffenhet att böra i sin helhet föreläggas riksdagen till prövning, helst som flertalet av de i förslaget intagna nya bestämmelserna, om också av ganska begränsad betydelse, innefattar föreskrifter rörande postverkets ansvarighet i hänseenden, jämförbara med dem, i vilka nu gällande ansvarighetsföreskrifter äro meddelade.

Specialmotivering.

Jag övergår härefter till specialmotiveringen av det föreliggande författningsförslagets särskilda bestämmelser.

1 §.

1 mom. Under 1 § hava sammanförts vissa allmänna bestämmelser rörande postverkets ansvarighet. I 1 mom. hava sålunda angivits de försändelseslag, för vilka postverket ikläder sig ansvarighet.

2 mom. I 2 mom. hava upptagits vissa fall, då postverket fritages från det ansvar, som eljest enligt förordningen åligger verket.

Generalpoststyrelsen anför härom följande:

Det först angivna fallet är, när förlust, tillgrepp eller skada förorsakats genom avsändarens fel eller försummelse eller är en följd av försändelsens egen beskaffenhet. Genom förenämnda brev den 19 april 1918 är denna inskränkning meddelad i fråga om postverkets ansvarighet för assurerade och rekommenderade försändelser samt oassurerade paket. Bestämmelsen, vilken gäller även i den internationella postutväxlingen, avser i första hand att fritaga postverket från ersättningsskyldighet beträffande försändelse, som varit bristfälligt inslagen eller som i följd av sin beskaffenhet icke tål vid transporten. Bestämmelsen kan emellertid bliva tillämplig även i det fall, att avsändaren underlåtit att verkställa föreskriven beteckning å försändelse, skrivit felaktig adress eller dylikt.

Enligt de internationella bestämmelserna äro postförvaltningarna fritagna från allt ansvar, då fråga är om försändelse, vars innehåll är hemfallet under gällande förbudsbestämmelser. Det förutsättes således, att till postbehandling mottagits en försändelse, vars mottagande bort förvägras. I den svenska

posttjänsten förekommer detta oftast beträffande försändelse, innehållande spritvara, varvid innehållet givetvis icke angivits å adresskortet. Upptäckes förseelsen, omhändertages varan av postverket. Ofta förekommer det, att varan på grund av dålig förpackning förstöres under befordringen. Det är uppenbart, att postverket icke i någotdera av dessa fall skall lämna ersättning. Det kan emellertid ifrågasättas, huruvida postverket i förekommande fall skall ersätta icke förbjudna vara, som inneslutits i samma försändelse som den förbjudna. Den internationella, här återgivna bestämmelsen torde få tolkas så, att ersättning aldrig utgår för försändelse med förbjudet innehåll. Avsändaren anses skyldig att känna förbudsbestämmelserna och begår således en lagöverträdelse, när han lämnar in försändelsen. Å andra sidan kan en sådan tolkning visa sig oskäligt sträng. Om exempelvis vid reklamation av ett för 1,000 kronor assurerat paket uppgives, att bland det dyrbara innehållet inlagts förbjudna vara — någon mindre kvantitet sprit eller en bunt svavelstickor — och det framgår, att paketet förkommit genom postverkets förvällande, så kan det synas hårt, att avsändaren skall gå miste om varje ersättning.

Med hänsyn härtill har generalpoststyrelsen ansett sig böra föreslå en sådan formulering, att postverket är fritaget från ansvar, när fråga är om vara, vilkens befordran med post är förbjuden.

I 1872 års förordning förutsattes, att assurerade och rekommenderade försändelser inlämnas å fast postanstalt och att inlämningsbevis utfärdas i vederbörlig ordning. Det inträffar emellertid, att dylika försändelser nedläggas i brevlåda. När genom brev den 25 juni 1881 meddelades föreskrifter angående behandling av assurerad, rekommenderad eller med postförskott belagd försändelse, som upphämtats ur brevlåda, gjordes det tillägget, att någon ansvarighet icke borde anses åligga postverket på den grund, att försändelsen icke bleve behandlad såsom assurerad eller rekommenderad. Någon motsvarande bestämmelse om ansvarigheten för postförskott, som avlämnats i brevlåda, finnes icke i nyssnämnda brev och icke heller i brevet den 30 juni 1899, vilket också innehåller föreskrifter angående behandling av dylik försändelse.

Det ligger emellertid i sakens natur, att postverket icke kan ikläda sig något ansvar för att ett postförskott möjligen blir utlämnat utan beloppets utkrävande, därest förbiseendet är beroende därpå, att försändelsen inkommit ur brevlåda tillsammans med en mängd vanliga försändelser. Generalpoststyrelsen har också ansett sig kunna i allmänna poststadgan intaga bestämmelse om att ersättning av postmedel icke utgår, därest i brevlåda nedlagd försändelse med anteckning om assurans, rekommendation eller postförskott icke blir behandlad på sålunda avsett sätt.

Då det kan tänkas, att försändelse, varom nu är fråga, avlämnas på annat, så att säga oregelbundet sätt än genom nedläggning i brevlåda, har en bestämmelse i ämnet ansetts böra erhålla den i förslagets 1 § 2 mom. använda formuleringen.

Slutligen har i samma paragraf och moment av förslaget intagits stadgande om att postverket är fritaget från ansvar, när ersättningsanspråk icke framställts inom därför stadgad tid. I 1872 års förordning finnes motsvarande bestämmelse under § 11 mom. 3.

Departements-
chefen.

Att en generell bestämmelse om postverkets fritagande från ansvar för postbefordran av förbjudna varor uttryckligen stadgas synes lämpligt. I fråga om spritdrycker må erinras om förordningen den 21 december 1904 (nr 69 sid. 1) angående förbud mot postbefordran av paket, innehållande

brännvin eller andra brända eller destillerade spirituösa drycker, vilken författning alltjämt är gällande. Mot den av generalpoststyrelsen föreslagna avfattningen av förevarande bestämmelse att avse endast själva den förbjudna varan och ej försändelsen i övrigt synes intet vara att erinra.

Vad generalpoststyrelsen under 2 mom. i övrigt föreslagit har ej heller givit mig anledning till erinran.

3 mom. Detta moment innehåller bestämmelser rörande postverkets ansvarighet för indirekt skada eller för utebliven vinst samt för förlust eller skada, som förorsakats av försening under postbehandlingen.

Generalpoststyrelsen anför i dessa ämnen följande:

Lika litet som i den internationella rörelsen torde postverket böra för inrikes försändelser åtaga sig ansvarighet för indirekt skada eller utebliven vinst. Fall kunna tänkas förekomma, då innehållet i paket på grund av försening i postbefordringen vid framkomsten icke representerar det värde, som avsändaren beräknat. Om exempelvis aktier, som äro avsedda att försälas, komma adressaten tillhanda en dag senare än vederbort, kan värdet hava minskats eller den vinst, som kunde hava uppstått vid försäljningen, utebliva. För dylika fall av värdeminskning eller utebliven vinst kan postverket givetvis icke ikläda sig ansvarighet.

I 1872 års förordning finnes intet stadgat om ansvarighet för postverket, för den händelse avsändare eller adressat åsamkas förlust eller skada på grund av försändelsens försenade framkomst. Av § 10 framgick dock indirekt, att i dylikt fall ersättningsskyldighet icke ålåg postverket. När generalpoststyrelsen i skrivelse den 27 februari 1917 föreslog bland annat, att postverket skulle fritagas från ersättningsskyldighet beträffande skada, förorsakad av försändelsens egen beskaffenhet, framhöll styrelsen emellertid, att det icke syntes obilligt, att avsändaren undantagsvis kunde få ersättning av postmedel, om skada å försändelse uppenbarligen orsakats av försening, som vållats genom fel eller försummelse från postfunktionärs sida. I överensstämmelse härmed förordnades genom förenämnda brev den 19 april 1918 att, om skada å assurerad försändelse, rekommenderat brev eller oassererat paket uppenbarligen förorsakats av försening i postbefordringen och denna försening vållats genom fel eller försummelse från postfunktionärs sida, generalpoststyrelsen finge, när sådant prövades vara av förhållandena påkallat, tillerkänna avsändaren skadestånd enligt allmänt gällande grunder. Ersättningen skall således utgå såsom om skadan förorsakats av annan anledning än försening. Bestämmelsen är tillämplig, när exempelvis matvaror förstörts på grund av försändelsens försening.

Däremot äger generalpoststyrelsen icke befogenhet att ersätta avsändare de extra kostnader, som förseningen kan hava förorsakat honom, t. ex. telegramavgifter eller kostnader för växelprotest. Det vore emellertid önskvärt, att styrelsen ägde befogenhet att efter prövning i varje särskilt fall utbetala dylik ersättning. För sådan ersättning synes böra fastställas ett högsta belopp, och har styrelsen tänkt sig ett maximum av 50 kronor, dock att icke i något fall högre ersättning skulle utbetalas än det skadestånd, som skulle tillkommit avsändaren vid försändelsens förlust.

Ett bifall till vad sålunda föreslagits bleve säkerligen icke av nämnvärd ekonomisk betydelse för postverket men innebure ett tillmötesgående mot allmänheten.

Den genom meromnämnda brev den 19 april 1918 medgivna rätten till er-

sättning för skada genom försening omfattar bland annat rekommenderat brev. Då det emellertid kan tänkas, att fråga uppstode om sådan ersättning för annan rekommenderad försändelse än brev, föreslår generalpoststyrelsen, att bestämmelsen utvidgas att omfatta rekommenderade försändelser i allmänhet.

Rätten att intill ett visst maximibelopp ersätta av försening föranledda extra kostnader synes böra gälla även försenad redovisning av postanvisnings- eller postgiromedel. Allmänheten måste nämligen finna det egendommeligt, därest postverket betalade dylik ersättning vid försening av penningremissa, om den sänts i assurerat eller rekommenderat brev, men icke om för försändningen använts postanvisnings- eller postgirorörelsen.

Såsom villkor för utbetalning av ersättning för skada genom försening gäller för närvarande, att förseningen skall hava vållats genom fel eller försummelse från postfunktionärs sida. Det kan emellertid tänkas, att försening förekommer utan att direkt fel eller försummelse från postfunktionärs sida kan påvisas. Försening kan t. ex. vara beroende därpå, att en maskinell anordning inom en postanstalt icke fungerat på ett tillfredsställande sätt. Med hänsyn härtill föreslår generalpoststyrelsen formuleringen »försening under postbehandlingen». Om förseningen förorsakats av exempelvis felaktig eller ofullständig adress, skulle bestämmelsen om ansvarsfrihet för postverket, när skada förorsakats genom avsändarens fel eller försummelse, givetvis bliva tillämplig.

Angående postverkets ersättningsskyldighet beträffande försändelse, som blivit utlämnad till obehörig, finnes för närvarande ingen bestämmelse. En försändelse eller ett belopp, som kommit i obehörigs händer och icke kan tillrättaskaffas, är ur vederbörande adressats synpunkt att anse såsom förkommet. I överensstämmelse härmed har särskild bestämmelse icke ansetts erforderlig för det fall, att försändelse eller belopp utlämnats mot förfalskat kvitto. Postverket utbetalar nämligen i sådant fall ersättning, såsom om försändelsen eller beloppet förkommit.

Har utlämning till obehörig skett på grund av felaktig eller ofullständig adress, kan fel eller försummelse från avsändarens sida föreligga och postverket på den grund vara fritaget från ansvar.

I särskild skrivelse den 17 juni 1932 har generalpoststyrelsen, i anslutning till vad under förevarande moment föreslagits, erinrat om stadgandet i 8 § av förordningen den 11 juli 1924 (nr 378) angående postgirorörelse, att ersättning från postverket icke utgår för skada eller förlust, som förorsakats genom försenad expedition. Under framhållande att man, när denna bestämmelse tillkom, i främsta rummet torde hava tagit sikte på den försening, som möjligen kunde tänkas uppkomma vid något tillfälle i följd av anhopning av expeditionsarbetet å postgirokontoret, har styrelsen anfört följande:

I fråga om behandlingen vid postanstalterna och postbefordringen äro inbetalningskort och utbetalningskort i postgirorörelsen i stort sett likställda med postanvisningar. Det synes vid sådant förhållande icke ens kunna ifrågasättas, att postverket skulle kunna utbetala ersättning för extra kostnader föranledda av försening utav ett medelst postanvisning försänt penningbelopp men däremot icke äga befogenhet att utbetala dylik ersättning, därest försändningen skett med användande av inbetalnings- eller utbetalningskort.

Generalpoststyrelsen, som anser, att utfärdandet av en sådan bestämmelse som den i det avgivna förslaget till förordning om ansvarigheten ifrågasatta icke åtminstone för närvarande påfordrar formell ändring av postgiroförordningen, har dock velat erinra om förhållandet för den händelse Kungl. Maj:t skulle finna lämpligt att, i samband med utfärdandet av ny förordning om postverkets ansvarighet, meddela det förklarandet, att vad i 8 § av förordningen angående postgiroöverflyttelse den 11 juli 1924 sägs beträffande ersättning för försening icke avser det fall, som omförmäles i vederbörande författningsställe i den nya förordningen angående postverkets ansvarighet.

Att i likhet med vad i vissa avtal i den internationella postutväxlingen redan skett en uttrycklig föreskrift meddelas om postverkets fritagande från ansvar för indirekt skada eller utebliven vinst jämväl beträffande inrikes försändelser synes lämpligt, varför jag vill tillstyrka styrelsens förslag i denna del. Departements-
chefen.

Den föreslagna nya bestämmelsen om postverkets ersättningsskyldighet för extra kostnader i anledning av försening under postbehandlingen saknar visserligen motsvarighet i den internationella postutväxlingen, men då förslagets genomförande skulle innebära en förmån för den korresponderande allmänheten och, enligt vad från generalpoststyrelsen ytterligare framhållits, torde medföra endast en mycket obetydlig årlig merutgift för postverket, lärer bestämmelsen i fråga böra intagas i den nya förordningen.

Mot den uppfattning, åt vilken generalpoststyrelsen i nyss återgivna skrivelse givit uttryck beträffande förhållandet mellan nu ifrågavarande stadgande och i nämnda skrivelse omförmäld bestämmelse under 8 § postgiroförordningen, har jag ej funnit anledning till erinran. Att i anledning av de nya bestämmelserna om ersättning för särskilda kostnader vid försening under postbehandling vidtaga någon förtydligande jämkning i bestämmelserna under 8 § av nämnda förordning torde ej vara behöfligt.

Vad generalpoststyrelsen i övrigt anfört och föreslagit beträffande förevarande författningsrum har ej givit mig anledning till erinran.

4 mom. I detta mom. erinras om de inskränkningar i postverkets ansvarighet, som gälla vid krig eller krigsfara. Gällande bestämmelser härom återfinnas i kungörelsen den 15 augusti 1929 (nr 266) rörande postbehandling vid krig eller krigsfara.

5 mom. I 1872 års förordning säges icke direkt, att däri meddelade bestämmelser gälla endast inrikes försändelser, men i § 15 är stadgat att i postutväxlingen med utlandet skola beträffande ansvarigheten tillämpas de bestämmelser, som i gällande fördrag eller eljest äro därom särskilt föreskrivna, samt i brist på dylika bestämmelser i avseende å svenska postverkets ansvarighet för utrikes försändelse, medan den är under dess vård, vad i förordningen stadgas rörande inrikes försändelse. I 1 § 5 mom. av den föreslagna nya förordningen hava intagits de bestämmelser, som i förevarande hänseende numera torde vara erforderliga.

2 §.

Denna paragraf innehåller bestämmelser om postverkets ansvarighet för assurerade försändelser. Förslaget överensstämmer i huvudsak med nu gällande föreskrifter samt med motsvarande bestämmelser i den internationella postutväxlingen.

Bestämmelse om förbud mot assurans till högre belopp än det verkliga värdet finnes uttryckligen stadgad i de internationella avtalen, medan beträffande den inrikes postutväxlingen dylikt förbud indirekt kan utläsas av föreskrifterna i § 2 i 1872 års förordning rörande förfarandet, när det angivna värdet å en till postbefordran avlämnad försändelse, varå assurans begäres, av vederbörande postfunktionär misstänkes vara högre än det verkliga. Liksom i berörda internationella avtal har ett dylikt uttryckligt förbud ansetts böra stadgas i förevarande paragraf. Däremot synas nysnämnda, i § 2 av 1872 års förordning meddelade bestämmelser icke böra hava sin plats i föreliggande författning.

Enligt nu gällande bestämmelser är avsändare berättigad återfå befodringsavgiften, när assurerat brev gått förlorat samt när assurerat paket gått förlorat eller dess innehåll helt och hållet förstörts. I förevarande hänseende stadga de internationella bestämmelserna, att befodringsavgifterna återbetalas, vad angår assurerat brev, när försändelsen gått förlorat eller dess innehåll helt och hållet förstörts, samt, beträffande assurerat paket, när paketet förkommit, förstörts eller helt och hållet berövats sitt innehåll. Sistnämnda för paket i den internationella postutväxlingen gällande bestämmelse har i nu föreliggande förslag intagits att gälla såväl assurerade brev som assurerade paket. Att i detta fall göra skillnad mellan brev och paket synes näppeligen motiverat. Berörda ändring är icke av någon ekonomisk betydelse för postverket.

Enligt 1872 års förordning skulle inlämningsbeviset återställas vid upp bärande av ersättning för assurerad eller rekommenderad försändelse. Genom brevet den 19 april 1918 erhöll generalpoststyrelsen befogenhet att härutinnan meddela de föreskrifter, som kunde anses nödiga. Sedermera har Kungl. Maj:t på framställning av styrelsen genom brev den 20 maj 1921 förklarat hinder för styrelsen icke möta att befria avsändare av dylik försändelse från skyldigheten att återställa inlämningsbeviset. Särskilt med hänsyn därtill, att inlämningsbevisets avlämnande ofta skulle innebära olägenhet för korrespondenten, plägar också styrelsen numera icke fordra bevisets återställande.

3 §.

Denna paragraf innehåller bestämmelserna om postverkets ansvarighet vid rekommendation. I 1872 års förordning avse där stadgade föreskrifter i ämnet endast rekommenderade brev. Genom brev den 4 november 1876 har Kungl. Maj:t förklarat, att rekommendation må kunna meddelas även å försändelse under band och å brevkort. Genom förenämnda kungörelse den

10 mars 1905 har, med bibehållande i övrigt av gällande stadganden rörande ersättning av postmedlen för förkommen eller skadad inrikes rekommenderad försändelse, ersättningsbeloppet för dylik försändelse nedsatts från 50 till 36 kronor.

Generalpoststyrelsen har nu föreslagit viss ändring i bestämmelserna rörande postverkets ersättningskyldighet för skada å rekommenderat brev. Härom anför styrelsen:

Beträffande ersättningen för rekommenderat brev, som helt eller delvis berövats sitt innehåll eller på annat sätt skadats, har genom brevet den 19 april 1918 förordnats, att avsändaren skall vara berättigad till ett skadestånd, motsvarande verkliga värdet av tillgreppet eller skadan, dock högst 36 kronor. Denna bestämmelse gäller endast sådant rekommenderat brev, som varit förseglat i enlighet med de för assurerade brev gällande föreskrifter. Det är uppenbart, att detta villkor måste vara oefftergivligt för utbetalning av ersättning, då innehållet helt eller delvis förkommit. Saken ställer sig emellertid annorlunda, när fråga är om skada. Om t. ex. ett smycke, som sänts i rekommenderat brev, blivit skadat genom något tryck under postbehandlingen, är det för ersättningsfrågan icke av någon betydelse, om försändelsen var förseglad med sigill eller icke. Därest innehållet i rekommenderat korsband helt eller delvis förkommit, utgår icke ersättning, enär sådan försändelse icke kan förseglas såsom assurerat brev. Vid sådant förhållande synes ersättning icke heller böra utgå för skada å rekommenderat korsband och icke heller för skada å rekommenderat brevkort.

I överensstämmelse med vad nu anförts har i förslaget intagits särskilda bestämmelser angående ersättningen för skada å rekommenderat brev och beträffande ersättning, när innehållet i rekommenderat brev helt eller delvis förkommit.

Den föreslagna ändringen innefattar en utvidgning av postverkets ansvarighet att avse skada jämväl å rekommenderade brev, som icke förseglats i enlighet med de för assurerade brev gällande bestämmelserna. Då förslaget innebär ett tillmötesgående mot allmänheten och då detsamma, enligt vad jag inhämtat, icke läser medföra någon ekonomisk risk för postverket, anser jag mig böra tillstyrka detsamma.

Departements-
chefen.

4 §.

Beträffande ansvarigheten för oassurerade paket har *generalpoststyrelsen* föreslagit den ändringen, att ersättningskyldigheten skall grunda sig endast på förlustens eller skadans värde. Till stöd för sitt förslag anför styrelsen följande:

Enligt brevet den 19 april 1918 är avsändare av oassurerat paket, som gått förlorat, helt eller delvis berövats sitt innehåll eller på annat sätt skadats, berättigad till ett skadestånd, motsvarande verkliga värdet av förlusten, tillgreppet eller skadan, dock högst 20 kronor för paket av intill 5 kilograms vikt och för tyngre paket 4 kronor för varje kilogram eller del av kilogram av paketets vikt. Ersättningen utgår icke, därest fel eller försummelse från avsändarens sida föreligger.

Skiljaktigheten mellan de sålunda meddelade och fortfarande gällande bestämmelserna och de bestämmelser, som finnas intagna i 1872 års förordning, be-

står framför allt däri, att ersättningsbeloppet nu grundas på värdet av förlusten, tillgreppet eller skadan. Denna princip är dock icke fullständigt genomförd. Är värdet 20 kronor eller därunder, erhåller avsändaren full ersättning. Överstiger värdet nämnda belopp, blir ersättningsens storlek beroende av försändelsens vikt.

När ansvarighet åligger statens järnvägar för förlust, minskning eller skada beträffande gods, beräknas ersättningen efter godsets värde. För föremål av guld, silver eller platina, penningar, värdepapper, dokument, ädelstenar, äkta pärlor, konstföremål och andra dyrbarheter är dock ansvarigheten begränsad till högst 500 kronor för varje sändning.

Ersättning med verkliga värdet är i överensstämmelse med allmänna rättsregler och är även beträffande postverket det principiellt riktigaste. Poströrelsens ständigt fortgående ökning har emellertid medfört, att behandlingen av de oassurerade paketen avsevärt förenklats, varigenom kontrollen måst i viss mån eftersättas. Med hänsyn härtill kan en inskränkning i fråga om ersättning för detta slags försändelser anses påkallad. En dylik inskränkning är också väl motiverad därav, att postverket genom assurancesförandet erbjuder avsändaren möjlighet att tillförsäkra sig full ersättning.

Om således ett maximibelopp för ersättning beträffande oassurerat paket skall bestämmas, så synes detta icke böra sättas i något samband med försändelsens vikt. De lättaste sakerna kunna ofta vara de värdefullaste. Allmänheten måste finna det minst sagt egendomligt, att t. ex. en tavla ersättes efter försändelsens vikt. Ehuru av mindre betydelse må även anmärkas, att vid tillämpning av nu gällande grunder emballagets vikt inverkar på ersättningsbeloppet.

I fråga om ersättning, som under år 1931 utbetalats av postverket, må följande anföras.

För 289 förkomna eller tillgripna oassurerade paket utbetalades 3,858 kronor. Intet av dessa paket hade högre vikt än 10 kilogram. Endast 4 paket uppgåvos hava haft högre värde än 100 kronor, och dessa voro ingalunda de tyngsta (högsta vikten var 4 kilogram). För 90 paket utbetalades icke full ersättning. Skulle så skett, hade postverkets utgift ökat med 1,960 kronor. Om ersättningsbeloppet begränsats till högst 100 kronor för paket, skulle utgiftsökningen blivit 1,869 kronor.

Antalet skadade oassurerade paket, för vilka postverket under år 1931 utbetalade ersättning, uppgick till 305 stycken med ett ersättningsbelopp av 3,455 kronor. Endast ett av dessa paket vägde över 10 kilogram (11 kilogram). Beträffande 52 av paketen översteg skadans värde det maximibelopp, som enligt nu gällande grunder kunde utbetalas. Om full ersättning utbetalats för samtliga skadade paket, hade ersättningsbeloppet ökat med 1,495 kronor och, om ersättningsbeloppet för varje paket begränsats till 100 kronor, 1,444 kronor.

Därest postverket under år 1931 utbetalat full ersättning för såväl förkomna som skadade paket, hade postverket således fått en merutgift av 3,455 kronor och, om ersättningsbeloppet begränsats till 100 kronor för varje paket, 3,313 kronor.

För år 1930 voro motsvarande siffror något högre, nämligen 4,960 respektive 4,278 kronor.

De nu lämnade uppgifterna visa, att det icke skulle bliva av någon nämnvärd ekonomisk betydelse för postverket, om ersättningen för oassurerade paket utginge efter för allmänheten fördelaktigare och med allmän rättsuppfattning närmare överensstämmande grunder än vad nu är fallet.

Generalpoststyrelsen har ansett sig böra föreslå, att skadeståndet skall motsvara verkliga värdet av förlusten, tillgreppet eller skadan, dock högst 100 kronor.

I förhållande till vad nu gäller skulle en sådan bestämmelse medföra fördelaktigare skadeståndsvillkor för de paket av högst 5 kilograms vikt, som hava ett högre värde än 20 kronor, samt för alla paket i vikt över 5 till och med 25 kilogram, vilkas värde är högre än 4 kronor per kilogram. För paket, som väga över 25 kilogram och hava ett högre värde än 100 kronor, skulle däremot inträda en försämring. Enär högsta medgivna vikt för paket är 50 kilogram, kan nämligen ersättningen för närvarande uppgå till (4×50) 200 kronor.

Senast verkställda undersökning angående paketens fördelning på viktgrupper utvisar, att endast 0.2 procent av alla inrikes paket vägde mer än 25 kilogram. Angående medelvärdet av dessa pakets innehåll finnes givetvis ingen uppgift.

Av de paket, beträffande vilka ersättningsanspråk framställdes under åren 1930 och 1931, hade enligt lämnade uppgifter 23 stycken ett värde av mer än 100 kronor. Endast 5 av dessa vägde över 5 kilogram, och det tyngsta paketet vägde 11 kilogram.

Under nyssnämnda år framställdes icke ersättningsanspråk i fråga om något paket, som i vikt översteg 15 kilogram.

Skulle man taga hänsyn endast till nu rådande förhållanden, sådana de framträda i uppgifterna om värdet av de förluster eller skador, som bliva föremål för ersättningskrav mot postverket, kunde man säkerligen taga steget fullt ut och ersätta verkliga värdet utan någon inskränkning. Detta skulle dock kunna medföra icke önskvärda konsekvenser. Vetskapen om att postverket lämnade full ersättning kunde giva anledning till minskad användning av assurans, även när det rörde sig om paket med innehåll av stort värde. Därigenom kunde inträda en höjning av ersättningsbeloppen, samtidigt med att postverkets inkomst av assuransavgiften minskades.

Det synes även lämpligt, att försändelser av högre värde än 100 kronor beredas den betryggande behandling inom postverket, som assuransförärandet erbjuder.

För att ytterligare belysa den ekonomiska verkan, generalpoststyrelsens föreliggande förslag kan medföra för postverket, torde här få meddelas följande från styrelsen infortrade uppgifter rörande den ersättning, som utbetalts för förkomna och skadade oassurerade paket under år 1932:

För 259 förkomna eller tillgripna oassurerade paket utbetalades 3,331 kronor. Intet av dessa paket hade högre vikt än 10 kilogram. Endast 4 paket uppgåvos hava haft högre värde än 100 kronor, och dessa voro ingalunda de tyngsta (högsta vikten var 3 kilogram). För 77 paket utbetalades icke full ersättning. Skulle så skett, hade postverkets utgift ökat med 1,558 kronor. Om ersättningsbeloppet begränsats till högst 100 kronor för paket, skulle utgiftsökningen blivit 1,419 kronor.

Antalet skadade oassurerade paket, för vilka postverket under år 1932 utbetalade ersättning, uppgick till 305 stycken med ett ersättningsbelopp av 3,002 kronor. Endast ett av dessa paket vägde över 10 kilogram (11 kg.). Beträffande 32 av paketen översteg skadans värde det maximibelopp, som enligt nu gällande grunder kunde utbetalas. Om full ersättning utbetalats för samtliga skadade paket, hade ersättningsbeloppet ökat med 728 kronor och, om ersättningsbeloppet för varje paket begränsats till 100 kronor, 688 kronor.

Därest postverket under år 1932 utbetalat full ersättning för såväl förkomna som skadade paket, hade postverket således fått en merutgift av 2,286 kronor eller, om ersättningsbeloppet begränsats till 100 kronor för varje paket, 2,107 kronor.

Departements-
chefen.

Lika med generalpoststyrelsen finner jag det principiellt riktigare och mera i överensstämmelse med allmänna skadeståndsgrundsatser, att vid bestämmande av ersättning för förkommet eller skadat oassurerat paket endast försändelsens verkliga värde tages till utgångspunkt. Men även med denna princip såsom grund torde det vara befogat att stadga en viss begränsning uppåt, så att postverket icke utan att särskilda avgifter därför erläggas blir ansvarsskyldigt för alltför höga värden. Någon berättigad invändning här emot läser icke heller kunna göras, då ju allmänheten genom assurering har tillfälle att för fulla värdet trygga sig mot förlust av eller skada å paket, vars innehåll är av större värde.

Den av generalpoststyrelsen föreslagna begränsningen till ett värde av högst 100 kronor skulle visserligen medföra en försämring beträffande paket av högre vikt än 25 kilogram och högre värde än 100 kronor. Då emellertid antalet paket av denna kategori torde utgöra en försvinnande liten del av samtliga inrikes paket och dessutom, enligt vad jag inhämtat, till större delen består av tjänsteförsändelser, kommer en sådan försämring att endast i ringa mån beröra allmänheten, varför en dylik begränsning av ansvarsskyldigheten synes böra godtagas. I fråga om de lättare paketen innebär förslaget däremot för allmänheten fördelaktigare ersättningsvillkor.

Av den förebragta utredningen framgår, att ersättning enligt de föreslagna nya grunderna sannolikt skulle komma att förorsaka en merkostnad av allenast några tusental kronor årligen, vadan förslagets genomförande icke kan sägas medföra någon nämnvärd ekonomisk risk för postverket. Med hänsyn till vad sålunda och i övrigt förekommit har jag ansett mig böra tillstyrka styrelsens föreliggande förslag, varigenom postverket skulle ansvara för oassurerat paket intill ett värde av högst 100 kronor.

5 §.

Vad i denna paragraf stadgas angående ansvarighet för postförskott har icke någon motsvarighet i 1872 års förordning, som emellertid innehåller en bestämmelse, att postverket icke i andra än i förordningen angivna fall är ansvarigt för till postbefordran avlämnad försändelse, där ej på grund av förbehåll om s. k. postförskott eller annat särskilt avtal sådan ansvarighet åligger postverket. Såsom förut nämnts skall jämlikt kungörelsen den 10 mars 1905, vilken i denna del alltjämt gäller, för utbetalande av ersättning för postförskotts-försändelse tillämpas enahanda grunder, som om försändelsen icke varit belagd med postförskott. För vanlig brev-försändelse med postförskott utgår således icke någon ersättning, under det att för assurerat eller rekommenderat postförskott och för paketpostförskott utgår ersättning såsom för assurerad eller rekommenderad försändelse i allmänhet respektive för oassurerat paket utan postförskott.

Icke heller enligt det föreliggande förslaget skulle den omständigheten, att en försändelse är belagd med postförskott, medföra ansvarighet för postverket. Vid sådant förhållande synes någon bestämmelse i ämnet icke böra inflyta i nu ifrågavarande författning.

I 5 § har däremot intagits bestämmelse om ersättningskyldighet för postverket, därest postförskott utlämnas utan att postförskottsbeloppet utkräves. Vid ett postförskotts mottagande till postbehandling åtager sig postverket att icke avlämna försändelsen till adressaten, med mindre denne erlägger det angivna postförskottsbeloppet. Därest emellertid postverket utlämnar försändelsen utan beloppets avkrävande eller mot uttagande av lägre belopp än det å försändelsen angivna, bör avsändaren enligt sakens egen natur vara berättigad till skadestånd, givetvis under förutsättning att han icke själv varit vållande till felaktigheten, t. ex. genom att avlämna försändelsen på sådant sätt, att dess egenskap av postförskott förbisetts inom postverket. Motsvarande bestämmelse finnes redan beträffande den internationella postutväxlingen.

6 §.

Vad i 1 mom. stadgas motsvarar nu gällande bestämmelse rörande ansvarigheten för rekommenderad eller assurerad försändelse, innehållande inkasseringshandlingar. Det kan emellertid tänkas inträffa, att dylik försändelse kommer fram i oskadat skick, men att en fordringshandling förkommer å den postanstalt, som skall ombesörja inkasseringen, eller, om handlingen icke blivit inlöst, å den postanstalt, som har att återställa handlingen till fordringsägaren. För detta fall har i 2 mom. intagits en bestämmelse, som överensstämmer med vad i förevarande hänseende är stadgat i det internationella inkasseringsavtalet.

I 3 mom. har intagits bestämmelse angående postverkets ansvarighet för det fall att fordringshandling utlämnas utan inkassering av beloppet eller mot erläggande av lägre belopp än det, varå handlingen lyder. Detta står i överensstämmelse med vad i 5 § intagits angående motsvarande fall beträffande postförskott och har motsvarighet i det internationella inkasseringsavtalet.

7 §.

I denna paragraf har intagits en bestämmelse angående postverkets ansvarighet för vissa anförtrodda medel. Det torde väl icke råda någon tvekan om att postverket är ansvarigt för ifrågavarande medel, men för fullständighetens skull har bestämmelse i ämnet ansetts böra inflyta i en författning om postverkets ansvarighet. Bestämmelse av liknande innehåll finnes jämväl i de internationella avtalen. Det må anmärkas, att även i förevarande fall postverket är fritaget från ansvar, om fel eller försummelse från avsändarens sida föranlett utlämning till orätt person eller med orätt belopp.

8 §.

De i 1872 års förordning stadgade preskriptionstiderna av ett år respek-

tive 60 dagar för anspråk å ersättning för förkomna respektive skadade försändelser återfinnas i 8 § 1 och 2 mom.

I fråga om tiden för framställande av ersättningsanspråk för postanvisnings-, postförskotts- och inkasseringsmedel fanns intill år 1914 ingen särskild föreskrift. Vanlig tioårig preskriptionstid ansågs gälla. Med hänsyn till svårigheten att förvara den stora mängden postanvisningar bestämdes genom kungörelse den 31 augusti 1914 (nr 213), att anspråk på ersättning för nu ifrågavarande medel skall anmälas före utgången av kalenderåret näst efter det, under vilket medlen blivit inbetalade, med rätt dock för generalpoststyrelsen att i särskilda fall medgiva ersättnings utbetalande, även om anspråk framställdes senare.

I 8 § av förordningen angående postgirorörelsen den 11 juli 1924 (nr 378) sägs, bland annat, att postverket ansvarar gentemot kontoinnehavare för utförande i enlighet med för postgirorörelsen gällande bestämmelser av de till postverket ingångna uppdrag. Däremot finnes icke i förordningen något sagt angående tiden för anmälan om ersättningsanspråk. Genom kungörelse den 13 november 1931 (nr 358) har emellertid förordnats, att dylik anmälan skall göras före utgången av tredje kalenderåret näst efter det, varunder inbetalningen skett eller uppdraget bokförts å postgirokonton, med rätt dock för generalpoststyrelsen att i särskilda fall medgiva ersättnings utbetalande, ehuru anspråk framställdes senare. Kungörelsen äger icke tillämpning beträffande inbetalning, girering eller utbetalning, som skett före den 1 januari 1932.

Bestämmelserna i berörda två kungörelser hava sammanförts i 8 § 3 mom.

I 5 och 6 §§ av förevarande författningsförslag har intagits föreskrift, att postverket är ersättningskyldigt, om postförskottsförsändelse eller inkasseringshandling utlämnas utan utkrävande av begärt postförskotts- respektive inkasseringsbelopp eller mot utkrävande av lägre belopp än det begärda. Jämväl för anspråk i nu förevarande hänseende synes böra stadgas förkortad preskriptionstid. Denna tid synes lämpligen böra löpa från postförskottsförsändelsens respektive inkasseringshandlingens avlämnande till postbefordran; och har i 8 § 1 mom. intagits bestämmelse härom.

10 §.

3 mom. Bestämmelsen i detta moment, vilken sedan länge funnits i allmänna poststadgan, har ansetts böra intagas i förevarande förordning. Bestämmelsen har avseende huvudsakligen å dels de fall, där frankeringsfrihet medgivits för försändelser till vissa tjänstebrevsberättigade, vilka försändelser skola av adressaten lösas mot enkelt porto, och dels de fall, då paket eftersändas och alltså det nya portot för eftersändandet uttages av adressaten.

Departementschefen uppläser härefter upprättat förslag till förordning angående postverkets ansvarighet för försändelser och medel, som mottagits till postbefordran, samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att antaga förslaget.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils Hellenius.
